

Munhälsa är en del av kvalitetsregistret Senior alert

Text: Anna Trinks, Registerhållare Senior alert

Artikeln är hämtad ur SKaPa Årsrapport 2014

Senior alert är ett nationellt kvalitetsregister och ett verktyg för att arbeta preventivt med äldre personer som riskerar att falla, få trycksår, minska i vikt, har problem med blåsdysfunktion och har risk för ohälsa i munnen. Det är områden som hänger ihop och berör både omsorg och hälso- och sjukvård. Varje enskild individ som möter vård och omsorg, oavsett om det är i kommunen, landstinget eller hos privat vårdgivare, ges möjlighet till en riskbedömning, förebyggande åtgärder och uppföljning. Senior alert möjliggör för verksamheterna att identifiera och synliggöra behov samt att följa sina resultat.

ROAG – ett verktyg för att bedöma munhälsan

Revised Oral Assessment Guide (ROAG) är ett bedömningsinstrument för munhälsan hos äldre och är framtaget för att användas av personal inom omsorg och hälso- och sjukvård. ROAG görs i samband med övriga bedömningar och rekommendationen är att göra bedömningar med 2–4 månaders intervaller. ROAG tar cirka 3–4 minuter att utföra och beskriver tillståndet inom nio områden i munnen: röst, läppar, munslemhinnor, tunga, tandkött, tänder, protes, saliv och sväljning. Dessa nio områden graderas var för sig från friskt till sjukt (gradering 1–3), där grad 2 är problem som kan åtgärdas inom befintlig vård och omsorg, medan grad 3 bör remitteras till tandvård eller läkare. Senior alert har kompletterat ROAG med förslag på förebyggande åtgärder som vård- och omsorgspersonal kan göra när grad 2 observeras.

Exempel på åtgärder är: fukta munnen, smörja läpparna, lokal smärtlindring, rengöring, information och/eller träning i munvård för att utföra munvård själv, tandborstning etc. Åtgärderna följs sedan upp för att säkerställa att de följts upp och att de gav önskad effekt.

Bristande munhygien leder till sjukdomar

Genom en regelbunden munbedömning förebyggs många problem. Ohälsa i munnen hos äldre i särskilda boenden och på sjukhus är vanligt och sambandet mellan munhälsa och allmänhälsa är tydligt. Tänder, kronor, broar och implantat kräver noggrann munhygien, vilket kan vara svårt vid bristande hälsa och många äldre behöver hjälp. Bristande munhygien kan, utöver att ge sjukdomar i munnen, bland annat leda till lunginflammation, smärta, blodförgiftning, undernäring och försämrad livskvalitet. Därför är det viktigt att vård- och omsorgspersonal har kunskap om munhälsa och arbetar systematiskt med bedömningar och åtgärder. Bedömning av munhälsa enligt ROAG som finns i Senior alert avser det som vård- och omsorgspersonalen gör i sitt dagliga arbete, inte det som den uppsökande tandvården gör en gång per år.

Tandvårdens uppsökande verksamhet fungerar som en konsultativ insats gentemot den enhet eller anhörig som ansvarar för personens vardagliga munvård.

Hälften av alla har behov av åtgärder

Enligt data från Senior alert bedöms 38 procent ha ohälsa i munnen som kan åtgärdas av vård- och omsorgspersonal, 13 procent bedöms ha behov av åtgärd från tandvård eller läkare. Att arbeta systematiskt med munbedömningar och åtgärder ökar medvetenheten hos vård- och omsorgspersonal samt synliggör behovet av munvård i det dagliga arbetet. Målet för Senior alert är att fler äldre inom vård och omsorg ska få en ROAG-bedömning och att munhälsan blir en naturlig del av omvårdnaden. Allt för att förbättra både munhälsan och allmänhälsan hos äldre och sjuka.